

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-18>

УДК 338.43

Оксана ГРИВКІВСЬКА

Національного університету харчових технологій

<https://orcid.org/0000-0003-4160-5914>

e-mail: hryvkivska@kymu.kyiv.ua

Олексій КРАСНОРУЦЬКИЙ

Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України

<https://orcid.org/0000-0003-1744-3257>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

Однією з найефективніших галузей агропромислового комплексу є галузь птахівництва, що забезпечує найбільшу віддачу продукції одиницю витрачених матеріально-технічних ресурсів. Галузь птахівництва характеризується відсутністю сезонності виробництва, що забезпечує рівномірне надходження доходів та використання трудових ресурсів, а також безперебійне постачання населення продукцією. Найважливішим фактором розвитку галузі є наявність збалансованого ринку. В умовах значної імпортової залежності, що зберігається, вдосконалення формування вітчизняного ринку продукції птахівництва є одним з актуальних завдань науки і практики, вирішення яких дозволить наситити ринок дієтичними та високоякісними продуктами харчування. У статті обґрунтовано фактори стрімкого зростання виробництва птахівничої продукції: найнижчі витрати порівняно з іншими видами худоби на отримання приросту 1 ц живої маси; активізація інвестиційних вкладень; техніко-технологічне оновлення матеріальної бази та розширення виробничих потужностей; якісне покращення генетичного матеріалу; використання сучасних інструментів маркетингу; стан попиту і пропозиції; конкурентне середовище; сприятливі характеристики географічного, природно-кліматичного та демографічного аспектів розміщення регіональних ринків; орієнтація при розміщенні підприємств птахівництва на вертикальну інтеграцію, включаючи наближеність до кормової бази; державна фінансова підтримка галузі. Проаналізовано виробництво м'яса птиці протягом 2000-2023 рр. та яєць курячих. Проведено детальний огляд пропозиції продукції птахівництва на ринках та причини її зміни протягом 2021-2023 років. Розкрито стан та перспективи розвитку експортно-імпортних операцій на регіональних ринках птахівництва та участі України у цих процесах. Обґрунтовано, що майбутні успіхи визначаються плануванням усіх бізнес-процесів не на тривалу перспективу; існуванням/відсутністю дії зернових угод на міжнародному рівні; кон'юнктурою аналогічних зарубіжних товарів та світовими цінами порівняно з національними пропозиціями; пролонгацією державної фінансової підтримки галузі; природно-кліматичними умовами наступних років, які визначають разом із інноваційно-інвестиційним оновленням підприємств галузі перспективи цін на корми, обсяги виробництва продукції, ціни на продукцію та обсяги споживчого попиту.

Ключові слова: птахівництво, птахівнича продукція, продовольство, м'ясо птиці, виробництво, регіональні ринки продукції птахівництва.

Oksana HRYVKIVSKA

National University of Food Technologies, Ukraine

Oleksiy KRASNORUTSKYY

Institute of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF REGIONAL POULTRY PRODUCTS MARKETS

One of the most efficient branches of the agro-industrial complex is the poultry industry, which provides the highest yield per unit of spent material and technical resources. The poultry industry is characterized by the absence of seasonality in production, which ensures uniform income and use of labor resources, as well as uninterrupted supply of products to the population. The most important factor in the development of the industry is the existence of a balanced market. In the conditions of significant import dependence that remains, improving the formation of the domestic market for poultry products is one of the urgent tasks of science and practice, the solution of which will allow to saturate the market with dietary and high-quality food products. The article substantiates the factors of the rapid growth of production of poultry products: the lowest costs compared to other types of livestock for obtaining an increase of 1 kg of live weight; activation of investment investments; technical and technological renewal of the material base and expansion of production capacities; quality improvement of genetic material; use of modern marketing tools; state of supply and demand; competitive environment; favorable characteristics of the geographical, natural-climatic and demographic aspects of the placement of regional markets; Orientation when placing poultry enterprises on vertical integration, including proximity to the fodder base; state financial support of the industry. The production of poultry meat during 2000-2023 and chicken eggs was analyzed. A detailed review of the supply of poultry products on the markets and the reasons for its change during 2021-2023 was conducted. The state and prospects for the development of export-import operations on regional poultry markets and Ukraine's participation in these processes are disclosed. It is well-founded that future success is determined by planning all business processes not for the long term; the existence/absence of grain agreements at the international level; the conjuncture of similar foreign goods and world prices compared to national offers; prolongation of state financial support for the industry; natural and climatic conditions of the coming years, which determine, together with the innovation and investment renewal of enterprises in the industry, the prospects for feed prices, production volumes, product prices and consumer demand volumes.

Key words: poultry farming, poultry products, food, poultry meat, production, regional markets of poultry products.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Стрімке зростання кількості населення, що, за дослідженнями вчених, відбувається в рамках геометричної прогресії, свідома та цілеспрямована діяльність людини, орієнтована на максимізацію доходів, викликають не тільки зростання цін на сільськогосподарську продукцію та продовольство, зміну структури продовольчого кошика, а й помітні глобальні зміни клімату, потребу в ефективному та раціональному використанні вичерпної ресурсної бази, використовуваної у процесі виробництва, підвищену увагу до вирішення проблем продовольчої безпеки. У цьому контексті важливе місце належить розвитку регіональних ринків продукції птахівництва, враховуючи, що протягом 2000–2020 рр. частка м'яса птиці у забійній вазі зросла з 11,6% у загальній структурі виробництва м'яса (уступаючи частці свинини та м'яса великої рогатої худоби) до 56,6% [1; 2]. Стійка динаміка зростання виробництва м'яса птиці і яєць неухильно свідчить про те, що вітчизняні підприємства птахівництва мають чи не найкращі перспективи формування стійких конкурентних переваг та збереження конкурентних позицій на внутрішньому продовольчому ринку та виходу на світовий ринок. Проте, з огляду на швидкий розвиток птахівництва у швидко мінливих умовах зовнішнього середовища, необхідно постійно здійснювати дослідження стану і тенденцій розвитку регіональних ринків продукції птахівництва.

Аналіз досліджень та публікацій

Проблематиці розвитку птахівництва присвячено наукові праці таких учених, як Андрійчук В.Г., Буряк Р.І., Галицький О.М., Гладій М.В., Дачій О.І., Дем'яненко М.Я., Жегус О.В., Копитець Н.Г., Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Б.А. Мельник, Ніколюк О.В., Огородник Л.Є., Олійник О.В., Присяжнюк М.В., Парцирна Т.М., Попова Л. О., Саблук П.Т., Савченко Т.В., Селівестрова Л.С., Стефанів О.Б., Товста Т.Л., Ярошенко Ф.О. та інші, які здійснили вагомий внесок у вирішення практичних аспектів забезпечення розвитку підприємств птахівництва та підвищення конкурентоспроможності продукції, підприємств та птахівничої галузі. Проте, незважаючи на значний науковий доробок фахівців у цій сфері, сучасний стан розвитку регіональних ринків продукції птахівництва потребує постійного окреслення існуючих проблем та особливостей функціонування та перспектив розвитку.

Формулювання цілей статті

Мета статті на основі економічного аналізу стану галузі птахівництва дослідити особливості розвитку регіональних ринків продукції птахівництва в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу

Птахівництво є однією з галузей АПК що швидко розвиваються. Крім того, птахівництво – це та галузь, за рахунок якої можна у стислі терміни збільшити виробництво вкрай потрібної країні продукції та підвищити рівень продовольчого забезпечення населення високоякісним білком тваринного походження. Продукція птахівництва є дуже привабливою для споживачів. Висока економічність виробництва м'яса птиці, що обходиться значно дешевше виробництва яловичини, свинини або баранини, і вимагає при цьому меншої витрати кормів, енергії та витрат робочої сили, що забезпечує доцільність подальшого розвитку птахівництва. Саме птахівництво здатне швидко "нагодувати" людство продуктами харчування, що містять білок тваринного походження. Для жителів цивілізованих країн стало характерним прагнення до збереження свого здоров'я, а отже, до зниження вмісту жирних ненасичених кислот та холестерину у раціоні.

Тривалість відтворювальних процесів у птахівництві порівняно з іншими підгалузями тваринництва (інтенсивний обмін речовин, відносно короткий період досягнення стиглості, висока плідність, з чим безпосередньо пов'язана відносно невисока ціна на продукцію галузі, затрати праці), смакові якості м'яса птиці та яєць курячих у намаганні частини населення переорієнтуватись на придбання продуктів з низьким вмістом жиру при дотриманні дієтичного харчування та здорового способу життя зумовили стрімке зростання виробництва птахівничої продукції на інноваційній основі, здешевлення, відповідно, виробництва продукції птахівництва та підвищення споживчого попиту населення на ці продукти харчування, а також розвиток регіональних ринків продукції птахівництва.

Ринок є сукупністю економічних відносин, за допомогою яких здійснюється перетворення суспільного продукту в товарно-грошову форму. Під ринком продукції птахівництва розуміють сукупність соціально-економічних відносин виробників та споживачів продукції птахівництва у сфері обміну, за допомогою яких здійснюються збут та купівля товарів.

За даними Державної служби статистики України у 2022 р. вирощено 202,2 млн голів птиці, що на 60,3% вище за їх показник у 2000 р. (при зниженні у динаміці цього показника у господарствах населення). У той же час кількість великої рогатої худоби у 2002 р. становила 24,9% відносно показника 2000 р., свиней – 55,7%, овець та кіз – 58,;% відповідно. За даними отриманих від підприємств звітів та дооцінених показників [3], поголів'я великої рогатої худоби на 01.01.2023 р. склало 2307,1 тис. гол. (у т. ч. корів – 1352,8 тис. гол.), свиней – 4948,3, овець та кіз – 941,4, птиці – 180,5 млн. гол. Поступово витісняючи з раціону споживання тваринницьких продуктів м'ясо великої рогатої худоби та свинину, м'ясо птиці у 2000

році уже знаходилось майже на рівні раціональних норм споживання (виробництво м'яса птиці у 2000 р. становило 193,2 тис. т у обсязі виробництва усіх видів м'яса (1662,8 тис. т, у забійній вазі), тобто 11,6% у структурі виробництва м'яса, у той час, як у 2020 році виробництво м'яса птиці уже склало 1404,7 тис. т у загальному обсязі виробництва усіх видів м'яса 2477,5 тис. т), тобто 56,7% у структурі його виробництва (табл.1) [3; 4; 5]. При чому стрімкий розвиток виробництва продукції птахівництва відбувся протягом 2000-2020 рр., 2021 та 2022 роки відзначились спадними показниками.

Таблиця 1

Поголів'я сільськогосподарських тварин на 01.01 року, тис. гол.

Роки	Кількість сільськогосподарських тварин на 1 січня, тис. голів				
	велика рогата худоба		свині	вівці та кози	птиця, млн. голів
	усього	у т.ч. корови			
2000	10626,5	5431,0	10072,9	1884,7	126,1
2005	6902,9	3926,0	6466,1	1754,5	152,8
2010	4826,7	2736,5	7276,6	1832,5	191,4
2020	3092,0	1788,5	5727,4	1204,5	220,5
2021	2874,0	1673,0	5876,2	1140,4	200,7
2022	2644,0	1544,0	5608,8	1094,3	202,2

Джерело: за даними Державної служби статистики України [3]

У цілому ж, протягом 2000-2022 рр. виробництво м'яса птиці зросло у 7,3 рази, а його частка у загальній структурі виробництва м'яса – майже у 5 разів. Виробництво яєць курячих протягом 2000-2019 рр. зросло в 1,9 рази та склало у 2019 році 16667,5 млн шт. Згодом, протягом 2020-2022 рр. виробництво яєць курячих знизилось з 16167,5 млн шт. у 2020 році до 11921,8 млн шт. у 2022 році, тобто на 26,3% [3], що також має об'єктивні причини, пов'язані із зменшенням кількості населення в Україні через вимушене переміщення та зниженням платоспроможного попиту через військові дії агресора на території країни. Збільшення виробництва продукції птахівництва відбувалось із зростанням експортних поставок у країни Близького Сходу та Китаю, менше – у країни Євросоюзу (зокрема Нідерланди) з найвищими показниками за 2019 рік та імпорту до падіння (найбільші обсяги імпорту продукції птахівництва спостерігались у 2010 році) [6, с.78]. Тенденції експорту мають тенденції до зростання, найвищий обсяг експорту припав на 2019 рік, а імпорту до падіння, найбільший обсяг імпорту – на 2010 рік.

Дослідження ФАО щодо закономірностей функціонування світових агропродовольчих ринків свідчать, що зростання рівня добробуту супроводжується зниженням еластичності попиту на продукти харчування, а також зміною споживчих навичок. Як правило, зростає кількість видів спожитих продуктів, а також збільшується частка готових продовольчих товарів та напівфабрикатів. Міжнародні дослідження дозволяють стверджувати, що при споживанні яєць на рівні близько 290 шт. на людину ринок яєць близький до насичення [7], при подальшому зростанні збуту яєць у натуральній формі суттєво уповільниться.

Ринок продукції птахівництва являє собою цілісну, відкриту організаційно-економічну систему, що розвивається під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, опосередкованих умовами розвитку виробництва, що включає сукупність підприємств та організацій, що цілеспрямовано беруть участь у виробництві, заготівлі, транспортуванні, переробці, зберіганні та реалізації кінцевого продукту птахівництва.

Факторами стрімкого розвитку ринку птахівництва в Україні стали: найнижчі витрати порівняно з іншими видами худоби на отримання приросту 1 ц живої маси; активізація інвестиційних вкладень; техніко-технологічне оновлення матеріальної бази та розширення виробничих потужностей; якісне покращення генетичного матеріалу; використання сучасних інструментів маркетингу; стан попиту і пропозиції; конкурентне середовище; сприятливі характеристики географічного, природно-кліматичного та демографічного аспектів розміщення регіональних ринків; орієнтація при розміщенні підприємств птахівництва на вертикальну інтеграцію, включаючи наближеність до кормової бази; державна фінансова підтримка галузі. Перелічені чинники визначають динаміку та форми конкуренції між підприємствами та регіонами в цілому. Формування конкурентного ринкового середовища досить сильно залежить від регіональних умов, які визначаються, зокрема, рівнем доходів населення в регіоні, ступенем спеціалізації економіки регіону тощо.

Ринок продукції птахівництва є одним із найбільших сегментів продовольчого ринку та має свої особливості, пов'язані зі специфікою ведення галузі птахівництва. По-перше, продукція птахівництва має весесезонний характер виробництва. По-друге, м'ясо птиці та яйця зберігаються нетривалий час, відповідно вимагають розвинену збутову інфраструктуру. По-третє, виробничо-економічні показники галузі тісно пов'язані з біологічними факторами, що підвищує рівень виробленого та підприємницького ризику. По-четверте, доступність проти інших видів білкової продукції тваринного походження, зумовлена порівняно низькими цінами на неї і затребуваністю у споживачів. Продукція птахівництва повинна відповідати вимогам споживачів, відповідати смаковим і поживним якість, мати перспективний попит і бути конкурентоспроможною.

Серед чинників, визначальних попит продукції тваринництва, найбільш значущим виступає купівельна спроможність. Споживання продукції тваринництва зростає пропорційно купівельної спроможності населення, що необхідно враховувати при складанні довгострокових програм розвитку сільського господарства.

Дані Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) доводять наявність статистично значущого позитивного зв'язку між загальним рівнем подушного доходу та різноманітністю раціону харчування. Щодо яєчного виробництва можна стверджувати, що зі зростанням рівня добробуту домогосподарств зростання споживання натурального яйця сповільнюється, а надалі скорочується. У той самий час зростання рівня життя супроводжується збільшенням споживання яєчних продуктів [7].

Дослідження попиту та пропозиції на ринку м'яса птиці протягом останніх років свідчить про стабільну тенденцію зростання його пропозиції та попиту на нього при незначних коливаннях. Серед позитивного варто відзначити певну насиченість ринку м'ясом птиці, яйцями, до негативного ж варто віднести перевищення пропозиції на ринку попиту [5, с. 92], що має об'єктивні причини. З причин, що суттєво вплинули на розвиток регіональних ринків продукції птахівництва – це військові дії, від яких найбільші проблеми склалась у галузі виробництва яєць курячих. Враховуючи відносно незначний термін зберігання цієї продукції, виробники змушені були відреагувати на початок воєнних дій (у контексті забезпечення відтворювальних процесів у галузі та подальшого планування її функціонування) зменшенням поголів'я курей-несучок шляхом пропусків посадок птиці та різким зниженням цін на продукцію. Чимало підприємств було знищено, інші отримали серйозні пошкодження, які супроводжувались втратою птиці і, як наслідок, отриманням збитків. Зміни структури галузі також негативно позначились на функціонування регіональних ринків продукції птахівництва. За військових дій було втрачено низку господарств у Чернігівській, Сумській, Херсонській, Донецькій, Запорізькій, Харківській, Луганській областях, а на тих, що залишались у числі функціонуючих, – скорочено потужності. Близько 4 млн голів курей-несучок загинуло на філії «Чорнобаївська» ПрАТ «Агрохолдинг «Авангард»», яка була одним із найбільших виробників яєць в Україні, припинили діяльність або лишилися на окупованих територіях потужні виробники продукції птахівництва: ТОВ «Птахофабрика «Фенікс»», ТОВ «Маріупольська птахофабрика», ТОВ «Куйбишевська птахофабрика», ТОВ «Татіс» й інші, внаслідок чого втрати потенціалу виробництва яєць склали 20%, ціни на продукцію через обмеження пропозиції зросли та негативно вплинули на попит. Згодом, за четвертий квартал 2022 року, було завезено в Україну на 74% більше добового молодняку племінного поголів'я курей-несучок та в 6 разів більше інкубаційних яєць яєчних кросів, ніж за аналогічний період 2021 року, що активізувало процеси розвитку галузі та дозволило констатувати певне поживлення на регіональних ринках продукції птахівництва та створило передумови для відновлення поголів'я птиці та збільшення пропозиції продукції на ринку у 2023 році [8].

Що стосується м'ясного птахівництва, то ситуація на продовольчих ринках протягом останніх років була менш напруженою, за винятком продукції індиківництва, виробництво якої зменшилось через скорочення посадок птиці на 25%. Продукція бройлерного птахівництва вироблялась підприємствами України, які знаходились на територіях, де не велось воєнних дій, тому істотних коливань у її пропозиції на ринках не відбулось. На користь ринкової пропозиції м'яса птиці зіграли, з одного боку, процеси зриву міжнародних угод щодо експорту зернових на негативно позначились на вхідних грошових потоках з-за кордону, а з іншого, – призвели до скорочення цін на зерно та, відповідно, формуванні достатніх обсягів кормової бази галузей птахівництва, тобто сприяли розвитку виробництва та покращенню пропозиції на регіональних продовольчих ринках птахівництва. Підписання «зернової угоди» та відкриття морських портів дещо підвищили ціни на зерно, олійні культури та продукти їх переробки та, відповідно, ціни на м'ясо. Поступове зростання цін на добовий молодняк, кормові добавки, ветеринарні препарати, тару, обладнання, електроенергію та використання альтернативних чи резервних джерел її отримання призвело до зростання цін на м'ясо птиці на 11%, проте цей показник був нижчим за офіційний рівень інфляції.

Аналіз експорту м'яса птиці показав його зменшення, зокрема протягом 2022 року на 9%, а його обсяги за цей період становили 420 тис. т, що у вартісному виразі обсягів валютної виручки склало на 19% більше внаслідок зміни географії постачань та зростання світових цін на м'ясо птиці. Основними експортерами продукції птахівництва залишаються країни ЄС, ринок яких у найближчій перспективі буде визначальним у експортних потоках (завдяки пролонгації на рік дії тимчасових заходів ЄС з лібералізації торгівлі, за якими було скасовано мита й квоти на продукцію, що експортує Україна до країн ЄС; це являє собою суттєву підтримку для життєдіяльності та розвитку національних підприємств в умовах воєнних дій), також Канада, Китай та інші. Певним досягненням у розвитку регіональних ринків продукції птахівництва є збільшення (у 5 разів) експорту м'яса індичого.

Основними імпортерами м'яса птиці у 2022 році стали Саудівська Аравія (20%), Нідерланди (21,8%), ОАЕ (6,5%) та Словаччина (7,5%) [8].

Птахівництво має найбільші можливості досягнення продовольчої безпеки у своєму секторі м'ясної продукції завдяки швидким темпам відтворення поголів'я, найменшим витратам матеріальних коштів та живої праці на одиницю виробленої продукції, найбільшим темпам збільшення обсягів продукції, найменшим терміном окупності, а також нижчими споживчими цінами. В даний час розвиток птахівництва

та особливо його м'ясного спрямування стає важливим стратегічним об'єктом забезпечення продовольчої безпеки країни, одним із напрямів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Ринок м'яса птиці формується під впливом власного виробництва продукції, зовнішньої та внутрішньої торгівлі, перед якими стоять такі спільні цілі, як сприяння формуванню стабільного внутрішнього ринку, розвиток вітчизняного виробництва та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції птахівництва та АПК загалом, оптимальне поєднання експорту та імпорту продовольства.

Говорячи про розвиток ринку м'яса птиці, необхідно наголосити, що галузь сильно сприйнятлива до заходів державного регулювання, які мають відповідати інтересам вітчизняних виробників м'яса птиці. Основне завдання державного регулювання полягає в тому, щоб забезпечити оптимальну пропорційність організаційно-економічних механізмів функціонування та розвитку ринку продукції птахівництва.

Організаційно-економічний механізм, який діє над ринком м'яса птиці, має стимулювати як стійке виробництво вітчизняних м'ясних продуктів птахівництва, а й його розвиток і підвищення конкурентоспроможності. При цьому політика щодо формування ефективного конкурентоспроможного вітчизняного ринку м'яса птиці має у перспективі забезпечити досягнення рівня продовольчої безпеки, а також підвищити якість життя сільського населення та сприяти збереженню ресурсів для аграрного виробництва.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Попри складну ситуацію, в якій Україні доводиться розвивати регіональні ринки продукції птахівництва, зазначимо, що майбутні успіхи визначаються плануванням усіх бізнес-процесів не на тривалу перспективу; існуванням/відсутністю дії зернових угод на міжнародному рівні; кон'юнктурою аналогічних зарубіжних товарів та світовими цінами порівняно з національними пропозиціями; пролонгацією державної фінансової підтримки галузі; природно-кліматичними умовами наступних років, які визначають разом із інноваційно-інвестиційним оновленням підприємств галузі перспективи цін на корми, обсяги виробництва продукції, ціни на продукцію та обсяги споживчого попиту.

Література

1. Тваринництво в Україні у 2020 році: статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 158 с.
2. Mudrak, R., Lagodiienko, V., & Kordzaia, N. (2022). Industry structure of agri-food production and consumer food price index. *Scientific Horizons*, 25(7), 90-100. DOI: 10.48077/scihor.25(7).2022.90-100.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Березін О.В. Продовольчий ринок України : теоретико-методологічні засади формування і розвитку : монографія. К.: Центр учбової літератури, 2008. 184 с.
5. Родіна О.В. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний вектор у контексті продовольчої безпеки. *Підприємництво та інновації*. 2022. Випуск 23. С. 91-95. URL: <https://dSPACE.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/6464/1/501-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-602-1-10-20220511.pdf>
6. Савченко Т.В. Стан і перспективи розвитку регіональних ринків продукції птахівництва в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2022. Випуск 44 (спецвипуск). С. 77-82. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/44_2022ua/14.pdf
7. Guidelines for measuring household and individual dietary diversity / Food and Agriculture Organization of the United Nations .Rome 2012 – 53 p.
8. Карпенко С. Яким є українське птахівництво сьогодні та що на нього чекає в найближчій перспективі. URL: <https://agrotimes.ua/interview/shho-bulo-ta-shho-bude-ukrayinske-ptahivnyctvo-sogodni-ta-v-perspektyvi/>

References

1. Animal husbandry in Ukraine in 2020: statistical collection. (2021). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. 158 p.
2. Mudrak, R., Lagodiienko, V., & Kordzaia, N. (2022). Industry structure of agri-food production and consumer food price index. *Scientific Horizons*, 25(7), 90-100. DOI: 10.48077/scihor.25(7).2022.90-100
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Berezin O.V. Food market of Ukraine: theoretical and methodological principles of formation and development: monograph. (2008). K.: Center of Educational Literature. 184 p.
5. Family of O.V. Analysis of the poultry meat market in Ukraine: a modern vector in the context of food security. (2022). *Entrepreneurship and innovation.. Issue 23. P. 91-95. URL: https://dSPACE.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/6464/1/501-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-602-1-10-20220511.pdf*
6. Savchenko T.V. State and prospects of the development of regional markets of poultry products in the conditions of European integration. (2022). *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. Series: International economic relations and the world economy. Issue 44 (special issue). P. 77-82. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/44_2022ua/14.pdf
7. Guidelines for measuring household and individual dietary diversity / Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2012) Rome – 53 p.
8. Karpenko S. What is Ukrainian poultry farming like today and what awaits it in the near future. URL: <https://agrotimes.ua/interview/shho-bulo-ta-shho-bude-ukrayinske-ptahivnyctvo-sogodni-ta-v-perspektyvi/>